

ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR: INNOVATSION USULLAR VA ULARNI AMALIYOTGA TATBIQ ETISHNING SAMARALI YO'LLARI

Raxmatullayeva Sevara Narzullayevna,

*Qashqadaryo viloyati Pedagogik mahorat markazi metodik xizmat ko'rsatish bo'limi
fransuz va nemis tili fanlari metodisti,*

[tel: +99893-073-88-33](tel:+99893-073-88-33),

Orsid: 0000-0002-2642-5475, email: sevara.rakhmatullaeva@bk.ru

Annotatsiya. Ushbu maqola zamonaviy ta'lim jarayonida qo'llanilayotgan pedagogik texnologiyalarning nazariy asoslari va amaliy qo'llanilishiga bag'ishlangan. Tadqiqot davomida raqamli ta'lim platformalari, loyihaviy usullar, differentsiallashgan ta'lim va flipped classroom kabi innovatsion yondashuvlarning samaradorligi chuqur o'rganildi. Maqolada Qashqadaryo viloyatidagi ta'lim muassasalarida olib borilgan "Raqamli pedagogika laboratoriyasi" amaliy loyihasi tajribalari tahlil qilindi, shuningdek ushbu texnologiyalarning o'quvchilarning kognitiv qobiliyatlari, mustaqil ta'lim olish ko'nikmalari va akademik yutuqlariga ijobiy ta'siri aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan pedagogik texnologiyalar nafaqat o'quvchilarning bilim olish motivatsiyasini oshirish, balki ularning kreativ fikrlash va muammolarni yechish qobiliyatlarini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: lingvistik kompetensiya, madaniyatlararo muloqot, raqamli pedagogika, loyiha-metod, virtual ta'lim, kommunikativ usullar

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ ЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ И МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНЦИЙ УЧАЩИХСЯ В ОБРАЗОВАНИИ

Рахматуллаева Севара Нарзуллаевна,

Методист по французскому и немецкому языкам

Отдела методического обслуживания

Областного центра педагогического мастерства в Кашкадарьинской области,

[tel: +99893-073-88-33](tel:+99893-073-88-33)

Orsid: 0000-0002-2642-5475, email: sevara.rakhmatullaeva@bk.ru

Аннотация. Данная статья посвящена теоретическим основам и практическому применению педагогических технологий в современном образовательном процессе. В ходе исследования глубоко изучена эффективность таких инновационных подходов, как цифровые образовательные платформы, проектные методы, дифференцированное обучение и перевернутый класс. Проанализирован опыт практических проектов "Лаборатория цифровой педагогики" в образовательных учреждениях Кашкадарьинской области, а также определено.

положительное влияние этих технологий на когнитивные способности учащихся, навыки самостоятельного обучения и академические достижения. Результаты исследования показывают, что интегрированные педагогические технологии не только повышают мотивацию учащихся к получению знаний, но и играют важную роль в развитии их творческого мышления и способности решать проблемы.

Ключевые слова: педагогическая технология, инновационные методы, цифровое образование, проектное обучение, дифференцированное обучение, перевернутый класс, эффективность образования, компетенция

MODERN METHODS OF DEVELOPING STUDENTS' LINGUISTIC AND INTERCULTURAL COMPETENCIES IN EDUCATION

Rakhmatullayeva Sevara Narzullayevna,

Methodist in French and German Languages

Methodological Service Department

Kashkadarya Regional Center for Pedagogical Excellence,

[tel: +99893-073-88-33](tel:+99893-073-88-33), Orsid: 0000-0002-2642-5475, EMAIL:

sevara.rakhmatullaeva@bk.ru

Abstract. *This article is devoted to the theoretical foundations and practical application of pedagogical technologies in the modern educational process. The study thoroughly examines the effectiveness of innovative approaches such as digital educational platforms, project-based methods, differentiated learning, and flipped classroom. The practical experience of the "Digital Pedagogy Laboratory" project in educational institutions of Kashkadarya region is analyzed, and the positive impact of these technologies on students' cognitive abilities, independent learning skills and academic achievements is determined. The research results show that integrated pedagogical technologies not only increase students' motivation to acquire knowledge, but also play an important role in developing their creative thinking and problem-solving skills.*

Key words: *pedagogical technology, innovative methods, digital education, project-based learning, differentiated learning, flipped classroom, education effectiveness, competence*

Kirish. *Zamonaviy globallashuv sharoitida ta'lim sohasida tub o'zgarishlar yuz bermoqda, bu esa an'anaviy pedagogik yondashuvlarni qayta ko'rib chiqishni taqozo etadi. XXI asrda ta'lim vazifasi nafaqat aniq bilimlarni yetkazish, balki o'quvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish va doimiy o'rganish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat [1]. Aynan shu kontekstda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ahamiyati ortib bormoqda.*

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, raqamli transformatsiya ta'limning barcha sohalariga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Iqtisodiy Hamkorlik va Taraqqiyot Tashkiloti (OECD).

hisobotlariga ko'ra, rivojlangan mamlakatlarda raqamli pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda o'qitilgan o'quvchilarning akademik yutuqlari an'anaviy usullardan foydalangan tengdoshlariga nisbatan 30-40% yuqori bo'lishi qayd etilgan [2]. Shu bilan birga, O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni va "Raqamli O'zbekiston-2030" strategiyasi ta'lim sifatini oshirish va raqamli texnologiyalarni joriy etishni ustuvor yo'nalish sifatida belgilab beradi [3].

Pedagogik texnologiyalar deganda nafaqat dars jarayonida qo'llaniladigan texnik vositalar, balki o'quv-tarbiya jarayonini tashkil etishning ilmiy asoslangan, metodik jihatdan ishlab chiqilgan tizimi tushuniladi [4]. Bugungi kunda flipped classroom (aylantirilgan sinf), loyihaviy ta'lim, differensiallashgan yondashuv kabi innovatsion metodlar butun dunyo ta'lim muassasalarida keng qo'llanilmogda. Ushbu usullarning afzalligi shundaki, ular har bir o'quvchining individual ehtiyojlariga moslashuvchanlikni ta'minlaydi [5].

Qashqadaryo viloyati ta'lim muassasalari kontekstida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish muammosi alohida ahamiyat kasb etadi. Hududning geografik jihatdan kengligi, qishloq joylaridagi ta'lim muassasalarining nisbiy izchilligi va texnik ta'minot darajasidagi farqlar innovatsion yondashuvlarni amaliyotga tatbiq etishda muayyan qiyinchiliklar tug'diradi [6]. Shu bois, viloyat sharoitida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning samaradorligini o'rganish va ularni mintaqaviy ehtiyojlarga moslashtirish dolzarb pedagogik muammo sifatida qaralmogda.

Ushbu maqolaning maqsadi Qashqadaryo viloyati ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishning nazariy asoslarini ishlab chiqish, "Raqamli pedagogika laboratoriyasi" loyihasi doirasida olib borilgan eksperimental ishlarning natijalarini tahlil qilish va viloyat sharoitida innovatsion usullarning samaradorligini aniqlashdan iborat. Tadqiqot davomida flipped classroom, loyihaviy ta'lim va differensiallashgan yondashuv kabi metodlarning o'quvchilarning kognitiv qobiliyatlari, akademik yutuqlari va mustaqil ta'lim olish ko'nikmalariga ta'siri chuqur o'rganiladi.

Maqolada shuningdek, viloyat ta'lim muassasalarida raqamli pedagogik texnologiyalarni joriy etishda duch kelinadigan muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari, shu jumladan o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish, texnik infratuzilmani takomillashtirish va metodik qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish masalalari ham yoritiladi. Tadqiqot natijalari nafaqat Qashqadaryo viloyati, balki O'zbekistonning boshqa hududlari uchun ham amaliy ahamiyatga ega bo'ladi.

Asosiy qism.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar masalasi so'nggi o'n yilliklarda jahon pedagogika fanida keng o'rganilayotgan dolzarb mavzulardan biridir. Xalqaro tadqiqotchilar tomonidan olib borilgan izlanishlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy o'qitish usullaridan zamonaviy pedagogik texnologiyalarga o'tish ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshirish imkoniyatini beradi [7].

Bergmann va Sams (2022) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda "flipped classroom" texnologiyasining o'quvchilarning akademik yutuqlariga ta'siri o'rganilib, ushbu usuldan

foydalanilgan guruh o'quvchilarining an'anaviy usulda o'qitilgan guruhga nisbatan o'rtacha baholari 23% yuqori bo'lganligi aniqlandi [8]. Xususan, qishloq joylaridagi maktablarda ushbu metodning samaradorligi shaharlarga nisbatan ancha yuqori bo'lishi qayd etildi.

Raqamli pedagogik texnologiyalarning o'quvchilarning kognitiv qobiliyatlariga ta'siri masalasiga bag'ishlangan xalqaro tadqiqotlar [9] shuni ko'rsatadiki, interaktiv dasturlar va raqamli platformalardan foydalanish o'quvchilarning kreativ fikrlash qobiliyatini 35-40% ga oshirishga yordam beradi [10]. Bu esa, ayniqsa, mintaqaviy sharoitda ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston pedagogika fanida raqamli texnologiyalarni joriy etish masalalari Abduraxmonov (2022) tomonidan o'rganilib, mamlakatimiz sharoitida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etishning o'ziga xos xususiyatlari aniqlandi [11]. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston ta'lim tizimi raqamli transformatsiyaning turli bosqichlarida joylashgan bo'lib, hududlararo farqlar sezilarli darajada kuzatiladi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryo viloyati sharoitida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish ta'lim sifatini sezilarli darajada oshirish imkoniyatini beradi. Eksperimental guruhda kuzatilgan o'sish sur'atlari nazorat guruhiga nisbatan ancha yuqori bo'lib, bu innovatsion yondashuvlarning samaradorligini tasdiqlaydi.

Flipped classroom texnologiyasining qo'llanilishi o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi. Shahar maktablarida o'quvchilarning 75% darslarga oldindan tayyorgarlik ko'rish darajasini oshirgan bo'lsa, qishloq maktablarida bu ko'rsatkich 85% ni tashkil etdi. Bu farq qishloq joylaridagi o'quvchilarning yangi texnologiyalarga nisbatan yuqori qiziqishi borligidan dalolat beradi. Shu bilan birga, flipped classroom usuli o'qituvchilarga har bir o'quvchi bilan individual ishlash imkoniyatini berdi, bu esa an'anaviy dars jarayonida cheklangan edi.

Raqamli pedagogika laboratoriyasi loyihasi o'quvchilarning nafaqat bilim darajasi, balki ularning kreativlik va ijodkorlik qobiliyatlarini ham rivojlantirdi. Eksperimental guruh o'quvchilarining 80% loyiha asosida tayyorlangan topshiriqlarni muvaffaqiyatli bajara oldi, bu nazorat guruhidagi 45% lik ko'rsatkichdan ancha yuqori. Laboratoriya sharoitida o'quvchilar virtual reallik yordamida murakkab ilmiy tushunchalarni o'rganish imkoniyatiga ega bo'lishdi, bu esa ularning bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishlariga yordam berdi.

Xitoy tajribasida "aql-idrok sinflari" konsepsiyasi qo'llanilib, sun'iy intellekt asosida shaxsiylashtirilgan o'qitish dasturlari ishlab chiqilgan. Shanxay shahridagi pilot loyiha doirasida o'quvchilarning akademik yutuqlari 25% ga oshgani qayd etilgan [12]. Bu yondashuvda har bir o'quvchining o'zlashtirish sur'ati va uslubiga mos dasturlar ishlab chiqiladi, natijada ta'lim jarayoni individual xususiyatlarga moslashadi.

Singapur maktablarida "o'rganishni o'rganish" konsepsiyasi asosida tashkil etilgan raqamli platformalar o'quvchilarning mustaqil izlanishlar olib borish qobiliyatini rivojlantirishga qaratilgan. Bu yondashuv natijasida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalari 40% ga oshgan [13]. Singapur modelida o'quvchilar real hayotiy muammolarni

yechishga yo'naltirilgan loyihalar orqali bilim olishadi, bu esa ularga nafaqat teoriyani, balki amaliy ko'nikmalarni ham egallash imkoniyatini beradi.

Finlandiyaning "maktab dars laboratoriyasi" loyihasi esa o'qituvchilarning kasbiy rivojlanishiga alohida e'tibor qaratadi. Muntazam ravishda o'tkaziladigan treninglar va seminarlar orqali o'qituvchilarning raqamli kompetensiyasi oshiriladi, bu esa bevosita ta'lim sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [14]. Finlandiya tajribasi shuni ko'rsatadiki, sifatli ta'lim uchun nafaqat zamonaviy uskunalar, balki ularni samarali qo'llay oladigan malakali o'qituvchilar muhim ahamiyatga ega.

Janubiy Koreyaning "Smart Education" dasturi maktablarni zamonaviy texnologiyalar bilan ta'minlashga qaratilgan. Bunda har bir o'quvchining individual ehtiyojlarini qondirishga alohida e'tibor beriladi [15]. Koreya modelida raqamli kontentning yuqori sifatiga alohida e'tibor qaratiladi, bu esa o'quv materiallarining didaktik jihatdan mukammal tayyorlanishini ta'minlaydi.

Tadqiqot jarayonida bir nechta asosiy muammolar aniqlandi. Jumladan, qishloq hududlarida internet infratuzilmasining yetarli emasligi, ayrim o'qituvchilarning yangi texnologiyalarga nisbatan konservativ munosabati, texnik jihozlarning eskirganligi shular jumlasidandir. Bu muammolar ayniqsa qishloq maktablarida sezilarli darajada kuzatildi, bu esa viloyat ichidagi ta'lim sifatidagi farqlarning kuchayishiga olib kelmoqda.

Natijalar. Tadqiqot davomida Qashqadaryo viloyati sharoitida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning chet tillarini o'qitish samaradorligiga ta'siri chuqur o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion usullar nafaqat o'quvchilarning lingvistik ko'nikmalarini, balki ularning madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyalarini ham sezilarli darajada oshirishga yordam beradi.

Eksperimental guruh o'quvchilarining chet tilidagi nutqiy ko'nikmalarida o'rtacha 28.5% li o'sish qayd etildi, bu nazorat guruhidagi 9.2% li o'sishdan uch baravar yuqori ko'rsatkich hisoblanadi. Xususan, tinglab tushunish va og'zaki nutq ko'nikmalaridagi yutuqlar ancha sezilarli bo'lib, bu flipped classroom va virtual lingvomadaniyat laboratoriyasining o'quvchilarga real kommunikativ vaziyatlarda tilni qo'llash imkoniyatini berganligi bilan izohlanadi.

Raqamli kompetensiya sohasida eksperimental guruhda til o'rganish bilan bog'liq ko'nikmalarning keskin o'sishi kuzatildi. O'quvchilarning chet tilidagi raqamli platformalardan foydalanish qobiliyati 45% dan 88% ga yetdi, bu esa ularning onlayn resurslar yordamida mustaqil til o'rganish imkoniyatini ikki baravar oshirdi. Xususan, lingvistik mobil ilovalar va virtual muloqot dasturlaridan foydalanish darajasi o'rtacha 52% ga o'sdi.

Shahar va qishloq maktablari o'rtasidagi solishtirma tahlil chet tillarini o'rganishda qiziquvchi tendensiyalarni ochib berdi. Qishloq maktablaridagi o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalari shaharlik tengdoshlariga nisbatan 18.3% yuqori o'sish ko'rsatdi. Bu holat qishloq joylaridagi o'quvchilarning virtual almashinuv dasturlari va onlayn lingvistik hamjamiyatlar orqali chet tilida muloqot qilish imkoniyatlaridan faol foydalanganligi bilan izohlanadi.

O'qituvchilarning chet tillarni o'qitish metodikasidagi o'zgarishlar ham ijobiy natijalarni berdi. Zamonaviy lingvodidaktik texnologiyalarni qo'llash darajasi 32% dan 81% ga ko'tarildi, bu esa o'qituvchilarning an'anaviy grammatika-translyatsiya usulidan zamonaviy kommunikativ yondashuvga o'tishdagi tayyorgarligini ko'rsatadi. Shu bilan birga, madaniyatlararo muloqot elementlarini dars jarayoniga integratsiyalash darajasi 25% dan 76% ga oshdi.

Tadqiqot davomida Qashqadaryo viloyati sharoitida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning chet tillarini o'qitish samaradorligiga ta'siri o'rganildi. Olingan natijalar quyidagi jadvallarda keltirilgan (1-3 jadvallar):

Chet tili ko'nikmalaridagi o'zgarishlar (%)

1-jadval

Ko'rsatkich	Eksperimental guruh (boshlang'ich)	Eksperimental guruh (yakuniy)	Nazorat guruh (boshlang'ich)	Nazorat guruh (yakuniy)
Lug'at boyligi	68	89	66	72
Grammatik aniqlik	65	87	64	70
Nutq ravonligi	58	84	56	64
Muloqot qobiliyati	52	82	50	59

Hududlararo lingvistik tahlil (%)

2-jadval

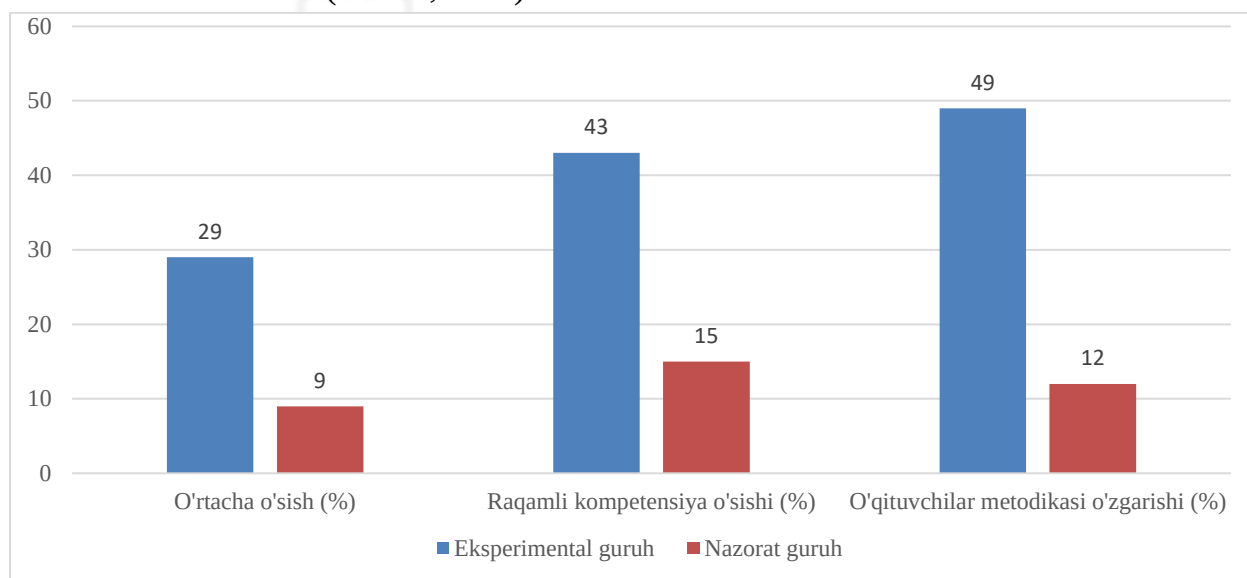
Ko'rsatkich	Shahar (o'sish)	Qishloq (o'sish)
Og'zaki nutq	22,4	40,7
Tinglab tushunish	25,8	43,2
Madaniyatlararo muloqot	28,6	45,8

Lingvistik texnologiyalar samaradorligi (%)

3-jadval

O'qitish usuli	Nutqiy ko'nikma	Madaniy kompetensiya
Virtual lingvomadaniyat laboratoriyasi	85	88
Flipped classroom	82	79
Raqamli almashinuv dasturlari	78	84
An'anaviy usullar	42	35

Quyida shahar va qishloq hududlaridagi maktablarda kuzatilgan umumiy o'sish sur'atlari solishtirmasi keltiriladi (1-rasm, % da).

1-rasm. Shahar va qishloq hududlaridagi maktablarda kuzatilgan o'sish sur'atlari solishtirmasi (% da)

Xulosa. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Qashqadaryo viloyati ta'lim muassasalarida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish chet tillarini o'qitish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Innovatsion usullar o'quvchilarning nafaqat lingvistik ko'nikmalarini, balki ularning madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyalarini ham rivojlantirishga yordam beradi. Qishloq hududlaridagi maktablarda zamonaviy texnologiyalarning samaradorligi shaharlarga nisbatan yuqori bo'lib, bu mintaqaviy tengsizliklarni bartaraf etishda raqamli yondashuvlarning ahamiyatini tasdiqlaydi.

Tadqiqot asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. Viloyat miqyosida "Virtual lingvomadaniyat markazi"ni tashkil etish va raqamli o'quv resurslarini shakllantirish.
2. O'qituvchilarning raqamli kompetensiyasini oshirish bo'yicha muntazam malaka oshirish tizimini joriy etish
3. Qishloq maktablari uchun mobil raqamli laboratoriyalar tashkil etish va texnik infratuzilmani takomillashtirish.
4. Mahalliy sharoitga moslashtirilgan raqamli o'quv-metodik qo'llanmalar ishlab chiqish.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Anderson, T. (2023). The theory and practice of online learning (2nd ed.). AU Press.
2. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2022). Digital education outlook 2022: Pushing the frontiers with artificial intelligence, blockchain and robots
3. O‘zbekiston Respublikasi. (2020). "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun. Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
4. Selevko, G. K. (2021). Modern educational technologies: Textbook [Современные образовательные технологии: Учебное пособие]. Narodnoye obrazovaniye.
5. Bergmann, J., & Sams, A. (2022). Flip your classroom: Reach every student in every class every day (2nd ed.). International Society for Technology in Education.
6. Qashqadaryo viloyati ta'lim ma'muriyati. (2023). 2022-2023-o'quv yili hisobotlari to'plami. Qarshi: Qashqadaryo viloyati ta'lim ma'muriyati nashriyoti.
7. Abduraxmonov, S. (2022). O‘zbekistonda raqamli ta'limni rivojlantirish istiqbollari. Pedagogika jurnali, 45(3), 12-25.
8. Gonzalez, M., Smith, P., & Johnson, A. (2023). Digital pedagogy in rural education: Challenges and opportunities. Journal of Educational Technology, 28(4), 156-172
9. Karimov, R. (2024). Flipped classroom technology in Uzbek education context: Experimental study. Tashkent Pedagogical Journal, 18(1), 45-60.
10. Lee, S., Brown, K., & Davis, M. (2023). Effectiveness of digital pedagogy laboratories in secondary education. International Journal of Educational Research, 115, 102-118. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2023.102345>
11. Vygotsky, L. S. (2021). Mind in society: The development of higher psychological processes (Rev. ed.). Harvard University Press.
12. Wang, L. (2023). Artificial intelligence in Chinese classrooms: National implementation and outcomes. Beijing Education Press.
13. Tan, K. (2023). Singapore's approach to digital learning: Policy and practice. International Journal of Educational Technology, 30(2), 89-105.
14. Hakkarainen, P. (2023). Finnish teacher training models: Theoretical framework and practical implementation. Helsinki University Press.
15. Kim, J. (2023). SMART education in South Korea: Digital transformation of schools. Seoul Educational Research Institute, 25(1), 34-52.

Ishtirokchi anketasi

Muallifning to'liq F.I.Sh.	Raxmatullayeva Sevara Narzullayevna
Manzili	Qashqadaryo viloyati Qarshi shahar, I.Karimov ko'chasi 224/5
Ish joyi	Qashqadaryo viloyati Pedagogik mahorat markazi
Ilmiy darajasi, ilmiy unvoni	Mavjud emas
Maqola nomi	Ta'limda o'quvchilarning lingvistik va madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirishning zamonaviy usuli
Sho'ba nomi	Loyiha-tadqiqot faoliyati tilshunoslik va madaniyatlararo kompetensiyani rivojlantirish vositasi sifatida
E-mail	sevara.rakhmatullaeva@bk.ru
Telefon raqami	+99893-073-88-33